

Wartości wychowania fizycznego w procesie edukacji oraz rozwoju osobowości dzieci i młodzieży na podstawie wybranych książek wydanych w Polsce po 1989 roku

The values of physical education in the education process and personality development of children and adolescents based on selected books published in Poland after 1989

Beata Foszczyńska*

Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie
University of Physical Education in Krakow, Poland

Article history:

Otrzymano/Received: 09.10.2018

Przyjęto do druku/Accepted:
15.12.2018

Opublikowano/Publication date:
Grudzień/December 2018

Summary

The subject of the article is the presentation of the values of physical education in selected books published in Poland in the last thirty years. The values of physical education are very important element of sports pedagogy. They give a new quality to education and occupy a significant place in it. Different values are implemented by sporting activity. It influences the formation of proper moral attitudes and socially valuable behaviors, teaches the principles of fair play, conscientiousness, diligence, perseverance, courage, overcoming weaknesses, comradeship, cooperation skills, loyalty, and also helps in resocialization young people. It increases physical fitness and health. The research used the bibliographic, analytical, descriptive and axiological methods and the technique of content analysis guided by the content and interpretation potential of the axiological dominant of books. The interpretation of axiological contents has shown the values of physical education and sport in the education process and the development of the personality of children and adolescents contain in that books.

Keywords: axiology, education, physical education, personality, values, books

Wartości jakie niesie ze sobą sport stanowią ważny element pedagogiki sportowej. Nadają nową jakość edukacji i zajmują w niej istotne miejsce. Uczestnictwo w zajęciach wychowania fizycznego w szkole związane jest z osobotwórczymi wartościami i wychowaniem dzieci i młodzieży. Aktywność sportowa wychowuje, ponieważ jest terenem, gdzie realizują się różne wartości. Wpływa na kształtowanie właściwych postaw moralnych i zachowań społecznie wartościowych. Uczy zasady *fair play*, sumienności, pracowitości, wytrwałości, odwagi, przezwyciężania słabości, koleżeńskości, umiejętności współdziałania, lojalności, pomaga również w resocjalizacji młodzieży. Podnosi sprawność fizyczną i wpływa na stan zdrowia. Wychowawcze walory aktywności sportowej mogą być realizowane na kilku płaszczyznach, takich jak: wychowanie w sporcie, wychowanie poprzez sport i dla sportu.

Wartości wychowania fizycznego znane były już kilka tysięcy lat temu. W starożytnej Grecji uważano, że w procesie kształcenia młodych ludzi, należy łączyć wysiłek fizyczny

z kształceniem umysłowym i kładziono nacisk na wszechstronne wychowanie obywateli: wychowanie fizyczne, umysłowe i moralne [1]. W czasach nowożytnych angielski filozof John Locke pojmował wychowanie fizyczne jako integralną funkcję całego procesu wychowawczego. Swoją koncepcję wychowania oparł na szczęściu. Uważał, że szczęście doczesne zależy od dobrego wykształcenia i zdrowia fizycznego, a wychowanie fizyczne jest integralnym czynnikiem wszechstronnego wychowania. *Zdrowy duch w zdrowym ciele oto zwięzłe, lecz pełne określenie szczęśliwego stanu na tym świecie. Temu, który posiada te dwa warunki już niewiele tylko pozostaje do życzenia; ten zaś, któremu brak jednego z nich, niewiele tylko szczęścia może uzyskać dzięki innym rzeczom* [2].

Na temat wychowania fizycznego wypowiedział się Jędrzej Śniadecki, który twierdził, że należy ćwiczeniom fizycznym oraz zabawie i zajęciom praktycznym dać odpowiednie miejsce w procesie wychowania. Uważał, że wykształcenie człowieka powinno się prowadzić w taki sposób, aby wszystkie części ciała były mocne i foremne, a zmysły doskonałe. Nie należy też zapominać o formowaniu umysłu i serca człowieka. Podkreślał wagę społecznej roli integralnego wychowania [3]. Twórca no-

* Adres do korespondencji/Address for correspondence:
beata.foszczyńska@awf.krakow.pl

wożytnego olimpizmu Pierre de Coubertin, również traktował sport jako znakomity środek kształcenia charakteru młodzieży, doskonalenia moralnego i społecznego. Przekonany był o tym, że sport w pozytywny sposób wpływa na młodzież szkolną, ćwiczy charakter, wpływa na temperament i sumienie, sprzyja i uczy zasad etycznej rywalizacji, współdziałania z innymi ludźmi, uwrażliwia na piękno i sztukę, podnosi zdolności umysłowe oraz wzmacnia sprawność fizyczną i zdrowie [4].

Aktywność sportowa jest przestrzenią skupiającą różne wartości. Józef Lipiec dzieli je na egzystencjalne, esencjalne i ornamentalne [5]. Wartości edukacyjne zajmują szczególne miejsce w – jak pisze Lipiec – wielkiej rodzinie wartości. Zaliczamy do nich wszystkie rodzaje nauczania, kształcenia, wychowania, w których bierze udział edukowany przedmiot i edukujący podmiot oraz cały proces edukacji [6].

Liczni przedstawiciele nauk o kulturze fizycznej, zwłaszcza teoretycy wychowania fizycznego, pedagogiki sportowej, filozofowie i socjologzy sportu podkreślają znaczenie wychowania fizycznego i sportu w życiu młodych ludzi. Uważają, że wychowanie fizyczne powinno zajmować integralne miejsce w całym systemie edukacji.

Na podstawie badań własnych wyselekcjonowano kilkadziesiąt książek podejmujących zagadnienia wychowania fizycznego, które wydano w Polsce po 1989 roku. Wybrano również publikacje z zakresu pedagogiki całej kultury fizycznej, podejmujące także tematykę wychowania fizycznego dzieci i młodzieży szkolnej, ponieważ wychowanie fizyczne obok sportu, zarówno profesjonalnego jak i amatorskiego, rehabilitacji ruchowej, turystyki i rekreacji, należy do rozległego pola kultury fizycznej. W badaniach wykorzystano metodę bibliograficzną, analityczno-opisową i aksjologiczną oraz technikę analizy treści. Analiza i interpretacja treści aksjologicznych zawartych w wybranych książkach pozwoliła na ukazanie wartości wychowania fizycznego i sportu w procesie edukacji oraz rozwoju osobowości dzieci i młodzieży. Artykuł zawiera wybrany zbiór publikacji zwartych, gdyż pełne przedstawienie wszystkich uzyskanych wyników badań wymagałoby znacznie szerszego opracowania, dlatego wybrano pewną ich część reprezentatywną kierując się treścią oraz interpretacyjnym potencjałem dominanty aksjologicznej.

Wybitni znawcy pedagogiki sportowej Zofia i Ryszard Żukowscy wielokrotnie wypowiadali się w swoich publikacjach na temat roli, znaczenia i wartości wychowania fizycznego w procesie edukacji dzieci i młodzieży. Podkreślali także walory edukacji olimpijskiej, jej aksjologiczny potencjał i wpływ na wychowanie młodych ludzi. W 1993 roku Polskie Towarzystwo Naukowe Kultury Fizycznej wydało w serii *Z Warsztatów Badawczych. Zdrowie i Kultura Fizyczna* materiały z konferencji naukowej pod redakcją Zofii Żukowskiej pt. *Ku tożsamości pedagogiki kultury fizycznej* [7]. Monografia zawiera dorobek pedagogiki kultury fizycznej z kilkudziesięciu lat, omawia jej siłę sprawczą w kształceniu, drogi i kierunki rozwoju oraz

proces usamodzielnienia, jako jednej z nauk pedagogicznych i nauk o kulturze fizycznej. Właściwie ukierunkowana powinna swoimi badaniami obejmować aspekty pedagogiczne zarówno wychowania fizycznego i sportu szkolnego oraz sportu wycieczkowego, rekreacji i rehabilitacji. Należy nimi objąć wszystkie poziomy systemu edukacji. Trzeba również zogniskować badania pedeutologiczne, które powinny dotyczyć nauczycieli wychowania fizycznego, trenerów, instruktorów rekreacji i specjalistów rehabilitacji. Badania pedagogiczne powinny brać pod uwagę potrzeby i motywy do aktywności fizycznej oraz współcześnie funkcjonujący system wartości. PTNKF wspólnie z wydawnictwem Estrella wydały w 1996 roku w ramach serii *Biblioteka Polskiego Towarzystwa Naukowego Kultury Fizycznej* publikację pod redakcją Zofii Żukowskiej pt. *Fair play – sport – edukacja* [8]. Omówiono w niej znaczenie i genezę pojęcia *fair play*. Ukazano ideę *fair play* jako wyznacznika postaw etycznych i estetycznych w sporcie i olimpizmie, a sam olimpizm jako edukację globalną. Na tym tle edukacja olimpijska ujęta została jako praktyczna realizacja tych wartości w wychowaniu młodzieży, które stanowią opokę dla humanistycznych wartości sportu. Publikacja przygotowana została z okazji Europejskiego Kongresu Fair Play. W 1997 roku ukazały się materiały z tej konferencji pod redakcją Zofii i Ryszarda Żukowskich pt. *Fair play – sport – edukacja, Europejski Kongres Fair Play i II Generalne Zgromadzenie Europejskiego Stowarzyszenia Fair Play, 12-15 września 1996, Warszawa, organizowane przez Polski Komitet Olimpijski – Klub Fair Play i Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki* [9]. Wydawnictwo Estrella wspólnie z Klubem Fair Play Polskiego Komitetu Olimpijskiego i Katedrą Nauk Humanistycznych AWF w Warszawie wydały w 2000 roku zbiorową publikację pod redakcją Zofii i Ryszarda Żukowskich pt. *Edukacja olimpijska w reformującej się szkole* [10]. Inspiracją do podjęcia tego tematu było coraz powszechniejsze wprowadzanie edukacji olimpijskiej do programów szkolnych. Wartości, których nośnikiem jest olimpizm posiadają wysoką akceptację młodzieży, a to z kolei może stanowić szansę sukcesu oświaty i szkolnictwa. W następnych latach ukazały się kolejne publikacje pod redakcją Zofii i Ryszarda Żukowskich, w których podejmowano zagadnienia skoncentrowane wokół istotnych walorów edukacji olimpijskiej i sportowej oraz znaczenia i roli wartości *fair play* w edukacji dzieci i młodzieży [11].

Nakładem Wydawnictwa Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie ukazała się w 2000 roku w serii *Studia i Monografie* zbiorowa publikacja dedykowana Profesorowi Romanowi Trześniowskiemu w dziewięćdziesiątą rocznicę urodzin, pod redakcją jednego z czołowych przedstawicieli polskiej myśli olimpijskiej i pedagogiki sportu Krzysztofa Zuchory pt. *Myśli i uwagi o wychowaniu fizycznym i sporcie* [12]. Książka zawiera zbiorową refleksję znamienitych uczonych nad kształtem kultury fizycznej, a zwłaszcza wychowania fizycznego i sportu. Wypowiadają się w niej, m.in. Marian Bukowiec, Maciej Demel, Henryk Grabowski, Kajetan Hądzelek, Zbigniew Krawczyk,

Tadeusz Maszczak, Wincenty Okoń, Wiesław Osiński, Andrzej Pawłucki, Maria Rotkiewicz, Henryk Sozański, Tadeusz Ulatowski, Stefan Wołoszyn, Krzysztof Zuchora, Zofia Żukowska. Tematyka wartości edukacyjnych olimpizmu zawarta została w kolejnej książce Krzysztofa Zuchory pt. *Edukacja olimpijska ku wspólnym wartościom*, która wydana została w 2006 roku przez Fundację Centrum Edukacji Olimpijskiej oraz wydawnictwo Heliodor [13]. *Olimpizm jest doktryną opartą na wielowiekowej tradycji humanistycznej, która dostrzega w procesie wychowania żywe źródło postępu, kształtując wyobraźnię człowieka w taki sposób, aby ten zdolny był do budowania przyszłości opartej na Kantowskim imperatywie „wiecznego pokoju”* [14]. W 2009 roku Wydawnictwo Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie oraz Spółka Wydawnicza Heliodor wydały książkę Krzysztofa Zuchory pt. *Nauczyciel i wartości. Z filozofii kultury fizycznej i pedagogiki sportu* [15]. Nauczyciel wychowania fizycznego powinien, według autora, najpierw wychowywać, a dopiero potem kształcić. U podstaw pedagogiki sportowej leży wzajemny szacunek i podmiotowe widzenie ucznia, rodziców i nauczycieli, ponieważ szkoła to przede wszystkim ludzie. Fundacja Centrum Edukacji Olimpijskiej wydała w 2016 roku książkę Krzysztofa Zuchory pt. *Dialogi olimpijskie. O pięknie i pokoju, etyce i polityce, solidarności i edukacji* [16]. Znalazły się w niej rozważania i refleksje nad ideą olimpijską, sięgającą czasów antycznych oraz filozofią nowożytnego olimpizmu i jego wartościami edukacyjnymi, społecznymi i kulturalnymi. Przedstawiono olimpijskie drogowskazy Pierre'a de Coubertina, dla którego boisko stanowiło teatr otwarty i symbolizowało nowy typ dobrej szkoły. Zuchora uważa sport za ważny element edukacji globalnej. O nowoczesnym olimpizmie pisze, iż jest natury pedagogicznej. Według niego wychowanie fizyczne jest procesem ciągłym, który wprowadza w bogaty świat ludzkich wartości, w kulturę i etykę. Wnosi wkład w uczuciowy i estetyczny rozwój człowieka, dając poczucie bogactwa fizycznego i naturalnej harmonii ze wszechświatem. Cele autoteliczne sportu, wynikające z samej jego natury i cele instrumentalne wzajemnie się dopełniają tworząc społeczny i kulturowy klimat dla pedagogiki. Sport tworzy piękno, również jemu służy, określa własne prawa i zasady, równocześnie ucząc poszanowania praw i zasad ogólnych. Przyjaźń zrodzoną na terenie sportu przenosi na obszary daleko poza nim samym, podobnie jak zasadę *fair play*. Rozwija indywidualne uzdolnienia i doskonali cnoty oraz uczy w jaki sposób włączyć je do „wspólnego skarbcza wartości” [17].

Wydawnictwo Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie wydało w 2001 roku w serii *Studia i Monografie* książkę wybitnego autora i redaktora wielu publikacji z zakresu pedagogiki Jerzego Nowocienia pt. *Sport i olimpizm w systemie dydaktyczno-wychowawczym współczesnej szkoły* [18]. Autor omówił w niej sport i olimpizm jako zjawisko społeczne oraz skuteczny środek wychowania i socjalizacji dzieci i młodzieży. Podjął temat znaczenia idei *fair play* w sporcie i edukacji,

również zagadnienia roli edukacji olimpijskiej, wartości sportu i olimpizmu w opinii uczniów oraz szanse edukacyjne, jakie stwarza sport i olimpizm wprowadzony do systemu dydaktyczno-wychowawczego szkół podstawowych. W 2003 roku PTNKF wydało publikację pod redakcją Jerzego Nowocienia pt. *Wkład nauk humanistycznych do wiedzy o kulturze fizycznej. T. 2, Szkice z pedagogiki kultury fizycznej* [19]. Nakreślono w niej strategię, potrzeby i nurty rozwojowe współczesnej pedagogiki kultury fizycznej. Pedagogika kultury fizycznej gromadzi wiedzę z zakresu wykorzystania osobotwórczych możliwości wychowania fizycznego, sportu, rekreacji i rehabilitacji w realizacji celów wychowania człowieka. Zgromadzona wiedza służy także sprawnej organizacji i realizacji procesów wychowawczych w poszczególnych dziedzinach kultury fizycznej. Kolejna publikacja Jerzego Nowocienia podejmująca tę problematykę pt. *Studium o pedagogice kultury fizycznej* [20], ukazała się w 2013 roku w serii *Studia i Monografie AWF* w Warszawie. Pedagogika kultury fizycznej, zdaniem autora, kreuje określone wartości społeczne, osobowościowe i kulturowe, które kładą się z troską o wielostronny rozwój jednostki, zwłaszcza w sferze dbałości o własne zdrowie, ciało, higienę oraz rozwój i utrzymanie sprawności fizycznej. Jerzy Nowocień jest także redaktorem i współredaktorem zbiorowych publikacji wydawanych od 2003 roku w ramach cyklu *Spoleczno-edukacyjne oblicza współczesnego sportu i olimpizmu*. Stanowią one pokłosie odbywających się konferencji naukowych organizowanych przez Katedrę Nauk Humanistycznych Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie przy współpracy z Polską Akademią Olimpijską oraz Fundacją Centrum Edukacji Olimpijskiej. Do tej pory wydano 19 tomów w ramach tego cyklu. W publikacjach tych wielokrotnie na temat sportu i wychowania fizycznego dzieci i młodzieży wypowiadają się filozofowie, socjologowie, pedagodzy, psychologowie, fizjologowie oraz teoretycy wychowania fizycznego.

Istotne publikacje dotyczące wychowania fizycznego, takich znawców problematyki, jak Wiesław Siwiński i Wiesław Osiński, wydane zostały przez Wydawnictwo Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu. W 1989 i 1997 roku w serii *Podręczniki* wydano książkę Wiesława Siwińskiego pt. *Metody badań pedagogicznych w dziedzinie kultury fizycznej i turystyki. Zarys problematyki* [21], natomiast w 1992 i 2000 roku ukazała się publikacja pt. *Pedagogika kultury fizycznej w zarysie* [22]. W podręcznikach zawarto szeroką problematykę pedagogiki, obejmującą poszczególne elementy składowe kultury fizycznej. *Przedmiotem badań pedagogiki kultury fizycznej obok dydaktyki – według Siwińskiego – są: wychowanie fizyczne przez sport i do sportu, uwarunkowania psychofizyczne procesów pedagogicznych w sporcie, rekreacji ruchowej i rehabilitacji* [23]. W serii *Monografie, Podręczniki, Skrypty* wydano w 1990 roku monografię Wiesława Osińskiego pt. *Teoria wychowania fizycznego*, natomiast w 2011 ukazało się kolejne wydanie w serii *Podręczniki* [24]. W tej samej serii wydano w 1996 i 2002 roku

Zarys teorii wychowania fizycznego Wiesława Osieńskiego [25]. W publikacjach określono role i zadania teorii wychowania fizycznego, kultury fizycznej oraz cele wychowania fizycznego. Skoncentrowano się na głównej koncepcji wychowania fizycznego w ideach promocji zdrowia i upowszechniania pożądanego stylu życia oraz znaczeniu aktywności fizycznej w wychowaniu. Wychowanie fizyczne nie może polegać tylko na kształceniu wydolności fizycznej, siły mięśniowej, zwinności i gibkości ciała, prawidłowej postawie, przeciwdziałaniu otyłości, ale powinno być również podporządkowane ogólnej trosce o dobro człowieka, jego szczęście i wszechstronny rozwój. W 2000 roku ukazała się zbiorowa publikacja pod redakcją Wiesława Osieńskiego i Radosława Muszkiety pt. *Wychowanie fizyczne i sport w badaniach naukowych* [26], będąca pokłosiem konferencji naukowej zorganizowanej przez AWF w Poznaniu dotyczącej problematyki wychowania fizycznego i sportu.

W 2001 roku Wydawnictwo AWF w Poznaniu wydało publikację pod redakcją Michała Bronikowskiego i Radosława Muszkiety pt. *Dylematy wychowania fizycznego w edukacji dzieci i młodzieży* [27]. Zawarto w niej materiały z konferencji naukowej, na której rozważano problematykę miejsca i roli wychowania fizycznego w edukacji. Polski Komitet Olimpijski wspólnie z wydawnictwem eMPI2 wydał w 2010 roku poradnik dla nauczycieli Michała Bronikowskiego i Małgorzaty Bronikowskiej pt. *Edukacja olimpijska dla gimnazjum* [28]. Poradnik jest propozycją do realizacji celów oraz treści wychowania fizycznego i etyki, które zamieszczono w szkolnej podstawie programowej. Omówiono w nim cele kształcenia oraz treści nauczania wychowania fizycznego i etyki w szkole. Przedstawiono propozycje lekcji dotyczących wiedzy o tematyce olimpijskiej, igrzysk olimpijskich, celów i zadań ruchu olimpijskiego. W 2015 roku Wydawnictwo AWF w Poznaniu wydało publikację zbiorową na temat wykorzystania, znaczenia i wartości nowoczesnych technologii w procesie edukacji fizycznej pod redakcją Michała Bronikowskiego pt. *Wychowanie fizyczne a nowoczesne technologie* [29].

Nakładem Wydawnictwa AWF w Krakowie ukazały się książki czołowego znawcy problematyki edukacji fizycznej Henryka Grabowskiego, na temat wychowania fizycznego, pedagogiki sportowej i wartości edukacyjnych sportu. Omówiono w nich teorię wychowania fizycznego, m.in. przedmiot, treść, metodologię, funkcję w edukacji, a także ontologiczne, aksjologiczne i teleologiczne podstawy, edukację fizyczną jako międzypokoleniowy przekaz wzorów wartości i wzorów zachowań dotyczących ciała, społeczny charakter i kulturowe uwarunkowania procesu kształcenia i wychowania fizycznego, również zagadnienia pedeutologiczne i prakseologiczne, przyrodnicze i humanistyczne. W 1990 roku wydano książkę tego autora pt. *O kształceniu i wychowaniu fizycznym* [30], w 1994 roku ukazała się kolejna pt. *Teoria wychowania fizycznego* [31]. W 1993 roku wydano publikację pod redakcją Henryka Grabowskiego pt. *Spoleczno-pedagogiczne problemy kształcenia w uczelniach*

wychowania fizycznego [32], natomiast w 1996 roku wydano publikację pt. *Metody empiryczne w naukach o kulturze fizycznej* [33]. W 2002 roku w serii *Studia i Monografie* wydano zbiorową publikację pod redakcją Henryka Grabowskiego pt. *Perspektywy poznawcze i praktyczne nauk o kulturze fizycznej* [34]. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne wydały w 1997 i 1999 roku książkę Henryka Grabowskiego pt. *Teoria fizycznej edukacji* [35]. Edukacja fizyczna jest procesem, który obejmuje oddziaływanie na sferę somatyczno-motoryczną, zwaną fizycznym kształceniem oraz sferę osobowościowo-afektywną, nazywaną fizycznym wychowaniem. Przedmiotem wychowania fizycznego jest zarówno problematyka kształtowania ciała (fizyczne kształcenie), jak i kształtowania osobowości przychylniej wobec ciała (fizyczne wychowanie) [36]. Wydawnictwo Impuls wydało w 2000 roku publikację Henryka Grabowskiego pt. *Co koniecznie trzeba wiedzieć o wychowaniu fizycznym* [37]. Autor uważa iż: *W nowoczesnym rozumieniu celem poszczególnych dziedzin edukacji nie jest kształtowanie odrębnych stron osobowości, lecz przygotowanie całego człowieka – z uwzględnieniem jego sfery poznawczej, motorycznej i emocjonalnej. W konsekwencji na wychowaniu umysłowym spoczywa odpowiedzialność za przygotowanie młodych pokoleń do uczestnictwa w kulturze umysłowej, na wychowaniu estetycznym – w kulturze estetycznej, a na wychowaniu fizycznym – w kulturze fizycznej* [38].

Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego wydało w 2008 roku książkę jubileuszową dedykowaną Kazimierzowi Obodyńskiemu pod redakcją Wojciecha J. Cynarskiego, Andrzeja Nowakowskiego i Stanisława Zaborniaka pt. *Studia z historii i teorii kultury fizycznej* [39], natomiast w 2013 roku zbiorową publikację pod redakcją tychże pt. *Szkice z teorii i historii wychowania fizycznego, sportu i turystyki* [40]. Omówiono w nich zagadnienia dotyczące historycznych aspektów wychowania fizycznego i kultury fizycznej oraz konteksty aksjologiczne i społeczne, m.in. rozważania o filozoficzno-społecznych dyscyplinach nauk o kulturze fizycznej, wartościach i wychowaniu podmiotowym, czasie wolnym, koncepcjach ciała, zdrowia, prakseologicznych uwarunkowań rekreacji, pedagogice wschodnich sztuk walki oraz prawie sportowym.

Wydawnictwo Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach wydaje od 1989 roku, wspólnie z Polskim Towarzystwem Naukowym Kultury Fizycznej materiały z konferencji naukowych zatytułowane *Efekty kształcenia i wychowania w kulturze fizycznej*. W 2003 roku ukazały się materiały z 10. Jubileuszowej Międzynarodowej Konferencji Naukowej, pod redakcją Władysława Mynarskiego i Jana Ślężyńskiego pt. *Efekty kształcenia i wychowania w kulturze fizycznej* [41]. W 2011 roku ukazała się publikacja jubileuszowa pod redakcją Jana Ślężyńskiego pt. *Efekty kształcenia i wychowania w kulturze fizycznej. Jubileusze prof. dr hab. Jana Ślężyńskiego – 80-lecie urodzin, 60-lecie pracy naukowo-pedagogicznej, 40-lecie zatrudnienia w katowickiej AWF* [42]. Nakładem Wydawnictwa Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach ukazały się publikacje

cenionego specjalisty w zakresie teorii i metodyki wychowania fizycznego Stanisława Strzyżewskiego. W 1989 i 2002 roku ukazała się książka Stanisława Strzyżewskiego pt. *Rozwój myśli o wychowaniu fizycznym i jego metodach* [43], w 1990 roku publikacja pt. *Proces wychowania w kulturze fizycznej* [44], natomiast w 1996 i 2013 roku wydano jej wznowienie pt. *Proces kształcenia i wychowania w kulturze fizycznej* [45].

Wydawnictwo Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu wydało w 1995 roku materiały z konferencji naukowej pod redakcją Wojciecha Wiesnera i Mirosława Fiłona pt. *Oddziaływanie wychowawcze na uczniów poprzez sport szkolny i kulturę fizyczną* [46]. Zawarto w niej poglądy, uwagi i wskazówki teoretyków oraz praktyków sportu szkolnego i kultury fizycznej dotyczące aspektów wychowawczych dzieci i młodzieży. W 2006 roku w serii *Studia i Monografie* wydano książkę Tadeusza Rzepy pt. *Humanistyczne i poznawcze wartości aktywności z piłką w wychowaniu fizycznym* [47]. W 2009 roku ukazało się wydanie drugie zmienione pt. *Aktywność ruchowa z piłką a edukacja do kultury fizycznej w aspekcie wartości humanistycznych i poznawczych* [48]. Omówiono w nich teoretyczne podstawy oraz empiryczne badania na temat koncepcji innowacyjnego wykorzystania wartości aktywności ruchowej z piłką w wychowaniu fizycznym, czynniki warunkujące przygotowanie nauczyciela wychowania fizycznego do zawodu oraz określające jego umiejętności pedagogiczne, a także kształcenie umiejętności nauczycielskich z wykorzystaniem gier z piłką. Według autora, stały postęp, który dokonuje się w teorii i dydaktyce wychowania fizycznego oraz teorii gier zespołowych jest istotnym elementem warunkującym nową jakość szkolnego wychowania fizycznego. *Sięganie do osiągnięć współczesnej psychologii i pedagogiki pozwala na holistyczne ujmowanie wychowanka w procesie dydaktyczno-wychowawczym, jego wszechstronnego rozwoju osobowości i przygotowania do życia we współczesnym świecie* [49].

Nakładem Wydawnictwa Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu ukazała się w 1992 roku książka jednego z głównych teoretyków współczesnego wychowania fizycznego w Polsce Andrzeja Pawłuckiego pt. *Wychowanie jako kulturowa rzeczywistość. Na przykładzie wychowania do wartości ciała* [50]. W 2013 roku ukazała się kolejna książka Andrzeja Pawłuckiego pt. *Nauki o kulturze fizycznej* [51], wydana przez Wydawnictwo AWF we Wrocławiu w serii *Studia i Monografie*. Oficyna Wydawnicza Impuls wydała w 2015 roku zmienione wznowienie publikacji [52]. Książkę tego autora pt. *Osoba w pedagogice ciała* [53] wydała Olsztyńska Szkoła Wyższa w 2002, 2005 i 2007 roku. Andrzej Pawłucki jest teoretykiem wychowania fizycznego, który uwzględnił w swoich pracach także refleksję filozoficzną. Jego rozważania oparte są na zagadnieniach z obszaru pedagogiki, socjologii oraz na założeniach personalizmu. Teorię wychowania fizycznego ujmuje holistycznie w oparciu o tezy ontologiczne, pedagogiczne, socjologiczne i aksjologiczne. Podkreśla znaczenie wartości i rozwoju ciała

w kontekście kształtującej się osobowości, relacji ze środowiskiem społecznym, kulturowym i przyrodniczym i uważa, że wychowanie fizyczne powinno być skoncentrowane przede wszystkim na właściwościach ciała. W procesie wychowania fizycznego ważną rolę jest nauczyciela i wychowanka oraz relacje społeczne zachodzące między nimi, a także środowisko, w którym cały proces edukacji przebiega. Istotne jest również źródło, sens i kontekst aksjologiczny wartości ciała i jego znaczenie dla wychowanka. Pawłucki jest zwolennikiem humanistycznej wersji wychowania fizycznego, twórcą oryginalnej teorii wychowania fizycznego, którą nazwał wychowaniem do wartości ciała. Oparł ją na założeniach antropologicznych i aksjologicznych personalizmu katolickiego. Według niego, fundamentem aksjologicznym dla wychowania do wartości ciała jest system aksjologiczny, który wywodzi się z antropologii personalistycznej, nawiązującej do nauki Jana Pawła II.

Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika wydało w 2006 roku książkę Piotra Błajeta pt. *Ciało jako kategoria pedagogiczna. W poszukiwaniu integralnego modelu edukacji* [54]. Autor zajmuje się w niej problemem ciała w wychowaniu, jego podmiotowości, odniesieniem istoty bycia ciałem do wychowania: *ciało jako jeden z poziomów świadomości i niedające oddzielić się od duszy, stanowi o naszej podmiotowości w sensie esencjonalnym. Zatem ciało może i musi być przedmiotem wychowania* [55]. W 2008 roku nakładem Wydawnictwa Uczelnianego Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy ukazała się książka Piotra Błajeta pt. *Szkice o wychowaniu agonistycznym* [56]. Kolejną książkę tego autora wydało wydawnictwo Impuls w 2012 roku pt. *Od edukacji sportowej do olimpijskiej. Studium antropologiczne* [57]. Podjęto w niej próbę antropologicznego uzasadnienia sensu edukacji sportowej i olimpijskiej, a także integralnego ujęcia problematyki przez pokazanie jedności doświadczenia i wyeksponowania znaczenia aktywności sportowej dla integralnego rozwoju człowieka, jego sfery cielesnej, psychicznej i duchowej. Sport jest formą wychowania do ciała, ale też wychowania człowieka cielesnego [58].

Nakładem Wydawnictwa AWF w Warszawie ukazała się w 2012 roku książka Joanny Femiak pt. *Cielesność w teorii wychowania fizycznego. Od materializmu do holizmu* [59], w serii *Wydawnictwa Dydaktyczne*. Omówiono w niej zagadnienia dotyczące ludzkiej cielesności w pracy pedagogicznej. Ukazano wpływ poglądów antropologicznych, ze szczególnym uwzględnieniem wpływu koncepcji cielesności, na kształtowanie się założeń aksjologicznych i metodycznych na przykładzie teorii wychowania fizycznego. Ukazano implikacje przyjmowania koncepcji ciała w orientacji biotechnicznej i humanistycznej, a także holistycznego pojmowania ciała i zdrowia w wychowaniu fizycznym. Scharakteryzowano również koncepcję ciała w pracach Karola Wojtyły.

Dzięki aktywności sportowej młodzież niedostosowana społecznie, przejawiająca trudności w nauce oraz w przyswajaniu zasad i reguł życia społecznego może odnaleźć swoje miejsce

wśród rówieśników. W 2010 roku Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Uniwersytet Łódzki wspólnie z Wydawnictwem Centrum Szkolenia Policji wydały książkę Jolanty Kowalskiej i Arkadiusza Kaźmierczaka pt. *Zasada fair play jako wartość wychowawcza w edukacji szkolnej i w przeciwdziałaniu chuligaństwu na stadionach. Raport z badań w ramach projektu pilotażowego „Jestem fair” realizowanego w łódzkich szkołach* [60]. W książce omówiono program, którego ogólnym celem było propagowanie idei *fair play* w sporcie, na stadionie oraz w życiu codziennym jako edukacyjnego elementu zwalczania rasizmu, ksenofobii, antysemityzmu oraz różnych uprzedzeń, pokonywania stereotypów i nauczania pozytywnych zasad kibicowania wśród dzieci kończących szkołę podstawową. Idea *fair play* niesie z sobą siłę wychowawczą i stanowi silny środek oddziaływania, który umożliwia zwalczanie wśród dzieci i młodzieży postaw patologicznych i uczy tolerancji, w którą wpisane jest zrozumienie dla inności, innej kultury i wyznania.

Udział w różnych formach aktywności fizycznej i zajęciach sportowych może przyczynić się także do zredukowania poziomu agresji wśród dzieci i młodzieży. W książce Marka Babika pt. *Szkoła wobec subkultury pseudokibiców* [61] ukazane zostały subkultury kibicowskie, a także zjawisko kibicowania wśród młodzieży jako szeroki obszar pracy pedagogicznej. Książka zawiera również ustawę o bezpieczeństwie imprez masowych. Wydana została w 2010 roku przez Wydawnictwo WAM oraz Wyższą Szkołę Filozoficzno-Pedagogiczną Ignatianum.

Wydawnictwo Bonus Liber wydało w 2015 roku książkę Adama Podolskiego pt. *Misja sportu w przeciwdziałaniu przemocy i agresji w szkole* [62]. Autor podaje, powołując się na badania Instytutu Psychologii Uniwersytetu Łódzkiego, że 73% uczniów szkół podstawowych i 53% gimnazjalistów doświadczyło agresji w szkole. Jednym ze sposobów przeciwdziałania temu zjawisku jest właściwe ukierunkowanie zachowań dzieci i młodzieży poprzez sport, oparte na odpowiednio dobranych programach nauczania realizowanych na lekcjach wychowania fizycznego oraz na współpracy trenerów ze środowiskami szkolnymi [63]. Przemoc szkolna fizyczna i psychiczna przejawia się na kilku płaszczyznach: może to być przemoc nauczyciela wobec uczniów, uczniów wobec nauczycieli, a także uczniów względem siebie. Źródłem agresji szkolnej mogą być zewnętrzne czynniki społeczno-ekonomiczne oraz czynniki tkwiące w szkole. W książce autor pochyla się nad *pastoralnym spojrzeniem na misję sportu, która odpowiednio pokierowana, może skutecznie powstrzymać przemoc i agresję występującą wśród młodzieży szkolnej* [64].

Publikacje podejmujące temat edukacji sportowej, pedagogiki salezjańskiej, wychowania poprzez sport i wiarę, teorii wartości pedagogicznych i zdrowotnych w sporcie i wychowaniu fizycznym młodzieży, wydawane są przez Salezjańską Organizację Sportową Rzeczypospolitej Polskiej, która prowadzi działalność wychowawczą wśród młodzieży. W programie or-

ganizacji ujęto działania na rzecz rozwijania wychowawczych, kulturalnych i społecznych aspektów sportu, w ramach uznano wzoru człowieka i społeczeństwa, inspirowanych wizją chrześcijańską i bogactwem tradycji pedagogiki salezjańskiej oraz upowszechnianie wychowania fizycznego, sportu, rekreacji ruchowej i turystyki wśród dzieci i młodzieży, jako ważnych czynników służących rozwojowi ich osobowości. Do celów działalności Salezjańskiej Organizacji Sportowej należy również promowanie i umacnianie chrześcijańskich wzorów współzawodnictwa w sporcie i poza nim, opierających się na normie personalistycznej oraz propagowanie idei wolontariatu w sporcie dzieci i młodzieży [65].

Salezjańska Organizacja Sportowa wydała w 1992 roku zbiorową publikację pod redakcją Zbigniewa Dziubińskiego pt. *Sport i wychowanie* [66], w 1993 roku *Wychowawcze aspekty sportu* [67], w 2004 roku *Edukacja poprzez sport* [68]. W książkach znalazły się teksty cenionych teoretyków sportu dotyczące pedagogicznych aspektów aktywności sportowej w perspektywie filozoficznej, teologicznej, socjologicznej, psychologicznej i historycznej. Prace zawierają różne stanowiska teoretyczno-metodologiczne, niekiedy sprzeczne, natomiast wszystkie podejmują kwestie wartości wychowawczych sportu. Autorzy prac, to m.in. Andrzej Pawłucki, Maciej Demel, Stefan Wołoszyn, Zbigniew Krawczyk, Krzysztof Zuchora, Zofia Żukowska, Ryszard Żukowski, Stanisław Kowalczyk, Józef Lipiec, Wojciech Lipoński, Jerzy Nowocień, Jerzy Kosiewicz, Halina Zdebska, Ewa Kałamacka, Tomasz Sahaj.

Wychowawczy wymiar aktywności sportowej ukazuje również monografia wydana w 2014 roku przez Państwową Wyższą Szkołę Zawodową w Chełmie pod redakcją Piotra Mazura pt. *Wychowanie poprzez sport. Wielość spojrzeń i doświadczeń* [69]. Omówiono w niej psychologiczne aspekty wychowania poprzez sport i pedagogiczne walory wychowania fizycznego, przedstawiono znaczenie sportu i wychowania fizycznego w poglądach pedagogów europejskich, podjęto również próbę nakreślenia wychowawczej roli sportu z perspektywy wybranych krajów europejskich.

Wychowanie fizyczne to proces, który nie ustaje z chwilą ukończenia szkoły, ale jest płynnie wkomponowany w całość systemu kultury fizycznej społeczeństwa [70]. W procesie tym niezbędna jest dbałość o rozwój fizyczny, psychiczny i społeczny wychowanków. Wartości wychowania fizycznego pełnią w procesie edukacji niebagatelną rolę, przyczyniając się do prawidłowego, holistycznego rozwoju dzieci i młodzieży.

Piśmiennictwo/References

- [1] Krajewski, M. (2005). *Dzieje wychowania i doktryn pedagogicznych. Zarys wykładu*. Wydawnictwo Naukowe Novum, 13-25.
- [2] Locke, J. (2002). *Mysli o wychowaniu*. Wydawnictwo Akademickie Żak, 21.

- [3] Śniadecki, J. (1990). *O fizycznym wychowaniu dzieci*. AWF Kraków, 6.
- [4] Coubertin, P. (1994). *Pedagogika sportowa*. W: G. Młodzikowski, K. Hądzulek (oprac.); P. de Coubertin. *Przemówienia. Pisma różne i listy*. PTNKF, Lea, 121-132.
- [5] Lipiec, J. (1999). *Filozofia olimpizmu*. Polskie Wydawnictwo Sportowe Sprint, 20.
- [6] Lipiec, J. (2014). *Sympozjon olimpijski*. Fall, 93.
- [7] Żukowska, Z. (red.) (1993). *Ku tożsamości pedagogiki kultury fizycznej*. PTNKF.
- [8] Żukowska, Z. (1996). *Fair play – sport – edukacja*. PTNKF, Estrella.
- [9] Żukowska, Z., Żukowski, R. (red.) (1997). *Fair play – sport – edukacja. Europejski Kongres Fair Play i II Generalne Zgromadzenie Europejskiego Stowarzyszenia Fair Play, 12-15 września 1996, Warszawa, organizowane przez Polski Komitet Olimpijski – Klub Fair Play i Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki*. PTNKF, Estrella.
- [10] Żukowska, Z., Żukowski, R. (red.) (2000). *Edukacja olimpijska w reformującej się szkole*. Estrella, AWF Warszawa, Klub Fair Play PKOl.
- [11] Żukowska, Z., Żukowski, R. (red.) (2001). *Zdrowie – ruch – fair play*. AWF Warszawa, Estrella, Klub Fair Play PKOl; Żukowska, Z., Żukowski, R. (red.) (2002). *Zdrowie i sport w edukacji globalnej*. AWF Warszawa, Estrella, Klub Fair Play PKOl; Żukowska, Z., Żukowski, R. (red.) (2003). *Wychowanie poprzez sport*. MENiS, Estrella, PTNKF; Żukowska, Z., Żukowski, R. (red.) (2004). *Fair play w europejskiej kulturze i edukacji*. Klub Fair Play PKOl, Estrella; Żukowska, Z., Żukowski, R. (red.) (2010). *Fair play w sporcie i olimpizmie. Szansa czy utopia*. Klub Fair Play PKOl, Estrella; Czechowski, M., Żukowska, Z., Żukowski, R. (2011). *Edukacja olimpijska. Dokumenty normatywne i Kodeksy Fair Play (z warsztatami dydaktycznymi dla nauczycieli, trenerów i młodzieży)*. Klub Fair Play PKOl, Estrella.
- [12] Zuchora, K. (red.) (2000). *Mysli i uwagi o wychowaniu fizycznym i sporcie*. AWF Warszawa.
- [13] Zuchora, K. (2006). *Edukacja olimpijska ku wspólnym wartościom*. Fundacja „Centrum Edukacji Olimpijskiej”, Heliodor.
- [14] Ibidem, 199.
- [15] Zuchora, K. (2009). *Nauczyciel i wartości. Z filozofii kultury fizycznej i pedagogiki sportu*. AWF Warszawa, Heliodor.
- [16] Zuchora, K. (2016). *Dialogi olimpijskie. O pięknieniu i pokoju, etyce i polityce, solidarności i edukacji*. Fundacja „Centrum Edukacji Olimpijskiej”.
- [17] Ibidem, 142.
- [18] Nowocien, J. (2001). *Sport i olimpizm w systemie dydaktyczno-wychowawczym współczesnej szkoły*. AWF Warszawa.
- [19] Nowocien, J. (red.) (2003). *Wkład nauk humanistycznych do wiedzy o kulturze fizycznej*. T. 2, *Szkice z pedagogiki kultury fizycznej*. PTNKF.
- [20] Nowocien, J. (2013). *Studium o pedagogice kultury fizycznej*. AWF Warszawa.
- [21] Siwiński, W. (1989, 1997). *Metody badań pedagogicznych w dziedzinie kultury fizycznej i turystyki. Zarys problematyki*. AWF Poznań.
- [22] Siwiński, W. (1992, 2000). *Pedagogika kultury fizycznej w zarysie*. AWF Poznań.
- [23] Ibidem, 9.
- [24] Osiński, W. (1990, 2011). *Teoria wychowania fizycznego*. AWF Poznań.
- [25] Osiński, W. (1996, 2002). *Zarys teorii wychowania fizycznego*. AWF Poznań.
- [26] Osiński, W., Muszkieta, R. (red.) (2000). *Wychowanie fizyczne i sport w badaniach naukowych*. AWF Poznań.
- [27] Bronikowski, M., Muszkieta, R. (red.) (2001). *Dylematy wychowania fizycznego w edukacji dzieci i młodzieży*. AWF Poznań.
- [28] Bronikowski, M., Bronikowska, M. (2010). *Edukacja olimpijska dla gimnazjum*. eMPI2.
- [29] Bronikowski, M. (red.) (2015). *Wychowanie fizyczne a nowoczesne technologie*. AWF Poznań.
- [30] Grabowski, H. (1990). *O kształceniu i wychowaniu fizycznym*. AWF Kraków.
- [31] Grabowski, H. (1994). *Teoria wychowania fizycznego*. AWF Kraków.
- [32] Grabowski, H. (red.) (1993). *Spoleczno-pedagogiczne problemy kształcenia w uczelniach wychowania fizycznego*. AWF Kraków.
- [33] Grabowski, H. (red.) (1996). *Metody empiryczne w naukach o kulturze fizycznej*. AWF Kraków.
- [34] Grabowski, H. (red.) (2002). *Perspektywy poznawcze i praktyczne nauk o kulturze fizycznej*. AWF Kraków.
- [35] Grabowski, H. (1997, 1999). *Teoria fizycznej edukacji*. WSiP.
- [36] Ibidem, 7.
- [37] Grabowski, H. (2000). *Co koniecznie trzeba wiedzieć o wychowaniu fizycznym*. Impuls.
- [38] Ibidem, 36.
- [39] Cynarski, W.J., Nowakowski, A., Zaborniak, S. (red.) (2008). *Studia z historii i teorii kultury fizycznej. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Kazimierzowi Obodyńskiemu*. Uniwersytet Rzeszowski.
- [40] Cynarski, W.J., Nowakowski, A., Zaborniak, S. (red.) (2013). *Szkice z teorii i historii wychowania fizycznego, sportu i turystyki*. Uniwersytet Rzeszowski.
- [41] Mynarski, W., Ślężyński, J. (red.) (2003). *Efekty kształcenia i wychowania w kulturze fizycznej*. AWF Katowice.
- [42] Ślężyński, J. (red.) (2011). *Efekty kształcenia i wychowania w kulturze fizycznej. Jubileusze prof. dr hab. Jana Ślężyńskiego – 80-lecie urodzin, 60-lecie pracy naukowo-pedagogicznej, 40-lecie zatrudnienia w katowickiej AWF*. AWF Katowice.
- [43] Strzyżewski, S. (1989, 2002). *Rozwój myśli o wychowaniu fizycznym i jego metodach*. AWF Katowice.

- [44] Strzyżewski, S. (1990). *Proces wychowania w kulturze fizycznej*. WSiP.
- [45] Strzyżewski, S. (1996, 2013). *Proces kształcenia i wychowania w kulturze fizycznej*. WSiP; AWF Katowice.
- [46] Wiesner, W., Filon, M. (red.) (1995). *Oddziaływanie wychowawcze na uczniów poprzez sport szkolny i kulturę fizyczną*. AWF Wrocław.
- [47] Rzepa, T. (2006). *Humanistyczne i poznawcze wartości aktywności z piłką w wychowaniu fizycznym*. AWF Wrocław.
- [48] Rzepa, T. (2009). *Aktywność ruchowa z piłką a edukacja do kultury fizycznej w aspekcie wartości humanistycznych i poznawczych*. AWF Wrocław.
- [49] Ibidem, 5.
- [50] Pawłucki, A. (1992). *Wychowanie jako kulturowa rzeczywistość. Na przykładzie wychowania do wartości ciała*. AWF Gdańsk.
- [51] Pawłucki, A. (2013). *Nauki o kulturze fizycznej*. AWF Wrocław.
- [52] Pawłucki, A. (2015). *Nauki o kulturze fizycznej*. Impuls.
- [53] Pawłucki, A. (2002, 2005, 2007). *Osoba w pedagogice ciała*. Olsztyńska Szkoła Wyższa.
- [54] Błajet, P. (2006). *Ciało jako kategoria pedagogiczna. W poszukiwaniu integralnego modelu edukacji*. Wydawnictwo UMK.
- [55] Ibidem, 10.
- [56] Błajet, P. (2008). *Szkice o wychowaniu agonistycznym*. WSG w Bydgoszczy.
- [57] Błajet, P. (2012). *Od edukacji sportowej do olimpijskiej. Studium antropologiczne*. Impuls.
- [58] Ibidem, 9.
- [59] Femiak, J. (2012). *Cielesność w teorii wychowania fizycznego. Od materializmu do holizmu*. AWF Warszawa.
- [60] Kowalska, J. Kaźmierczak, A. (2010). *Zasada fair play jako wartość wychowawcza w edukacji szkolnej i w przeciwdziałaniu chuligaństwu na stadionach. Raport z badań w ramach projektu pilotażowego „Jestem fair” realizowanego w łódzkich szkołach*. MSWiA, UŁ, Centrum Szkolenia Policji.
- [61] Babik, M. (2010). *Szkoła wobec subkultury pseudokibiców*. WAM, Ignatianum.
- [62] Podolski, A. (2015). *Misja sportu w przeciwdziałaniu przemocy i agresji w szkole*. Bonus Liber.
- [63] Ibidem, 7.
- [64] Ibidem, 123.
- [65] SALOS RP. http://www.salosrp.pl/o_salosie/podstawowe_informacje [data dostępu: 20.09.2018].
- [66] Dziubiński, Z. (red.) (1992). *Sport i wychowanie*. Salezjańska Organizacja Sportowa.
- [67] Dziubiński, Z. (red.) (1993). *Wychowawcze aspekty sportu*. Salezjańska Organizacja Sportowa.
- [68] Dziubiński, Z. (red.) (2004). *Edukacja poprzez sport*. Salezjańska Organizacja Sportowa.
- [69] Mazur, P. (red.) (2014). *Wychowanie poprzez sport. Wielość spojrzeń i doświadczeń*. PWSZ w Chełmie.
- [70] Demel, M. (1998). *Szkice krytyczne o kulturze fizycznej*. AWF Kraków, 22.

Streszczenie

W artykule zaprezentowano wartości wychowania fizycznego w wybranych książkach wydanych w Polsce w ciągu ostatnich trzydziestu lat. Wartości wychowania fizycznego są bardzo ważnym elementem pedagogiki sportowej. Dają nową jakość edukacji i zajmują w niej istotne miejsce. Różne wartości są realizowane przez aktywność sportową. Wpływa ona na kształtowanie właściwych postaw moralnych i zachowań społecznie wartościowych, uczy zasady fair play, sumienności, pracowitości, wytrwałości, odwagi, pokonywania słabości, koleżeństwa, umiejętności współpracy, lojalności, a także pomaga w resocjalizacji młodzieży. Zwiększa fizyczną sprawność i zdrowie. W badaniach wykorzystano metodę bibliograficzną, analityczną, opisową i aksjologiczną oraz technikę analizy treści. Kierowano się treścią i interpretacyjnym potencjałem dominanty aksjologicznej książek. Interpretacja treści aksjologicznych pozwoliła na ukazanie wartości wychowania fizycznego w procesie edukacji oraz rozwoju osobowości dzieci i młodzieży zawartych w tych książkach.

Słowa kluczowe: aksjologia, edukacja, wychowanie fizyczne, osobowość, wartości, książki
